L-UNIVERSITÀ TA' MALTA
IL-FAKULTÀ TAL-ARTI
ID-DIPARTIMENT TAL-MALTI

MAL1031 IR-REGOLI TAL-KITBA MALTIJA FIL-PRATTIKA 2

Il-Ħamis 3 ta' Settembru 2015

Il-Ħin għall-Qari tal-Karta: 10:00 – 10:05

Il-Ħin tal-Eżami: 10:05 – 12:35

NOTA: F'dan l-eżami l-istudenti ma jistgħux jużaw kotba.

IKKOREĠI S-SILTIET KOLLHA (3) (100 MARKA)

Int u tikkoreġi, żomm f'moħħok dawn il-punti importanti:

- Dan huwa eżami tar-regoli ortografiċi. Mela xogħlok hu li tikkoreġi l-iżbalji tal-ortografija biss, u mhux l-għażla tal-vokabolarju, is-sintassi, l-istil, eċċ.
- Ikkoreġi billi tħożż sing taħt il-kelma l-ħażina u fuqha tikteb il-kelma t-tajba sħiħa bl-aħmar.

1. BORIS

Adattata minn *It-Tliet Uċuħ ta' Isabella* ta' Alfred Massa

Is-Sur Boris kien bil-qiegħda fl-istudju tiegħu wara skrivanija mimlija karti, kotba u ħwejjeġ oħra tal-kitba. Moħħu kien imċajpar daqs it-temp ta' dik il-lejla. Ir-riħ kien jinstama' jvenven u jingħi bejn ix-xquq tat-twieqi, il-leħħ tal-beraq minn ħin għal ħin kien jixgħel il-kamra waqt li r-ragħad u s-sajjetti kienu donnhom jridu jċaqilquha mis-sisien tagħha. Sadattant, is-Sur Boris kien mehdi jħares u jifli sewwa tliet ritratti li kellu quddiemu: wieħed ta' soru, ieħor ta' tfajla raħlija, u ieħor ta' mara ffurmata b'dehra ta' waħda matura, nobbli u sinjura.

Ir-raġel deher ħosbien. Sieket, b'rasu mistriħa fuq il-pali ta' jdejh, b'xufftejh imkemxin u b'ħuġbejh jitilaw u jinżlu ma' kull ċaqlieqa ta' rasu, huwa kellu tabilħaqq bixra ta' wieħed imnikket għall-aħħar.

Minn quddiemu dak il-ħin kienet għaddejja t-tertuqa ta' ħajtu l-imgħoddija. Ħajja ta' bniedem li għex fl-għana, iżda wkoll fil-ħama. Kulħadd jiżbalja, tabilħaqq, għax l-umanità wara l-waqgħa ġewwa l-Għeden libset id-dgħufija. Għalhekk, li bniedem jaqa' u jqum m'hijiex xi ħaġa ta' barra minn din id-dinja u mhux ta' min jeħodha bi kbira. Il-ħażin ikun meta ħtija

tal-għebusija tar-ras u tal-egojiżmu jbatu persuni nnoċenti. Hawn iva, il-piżijiet jitqalu u xi drabi r-rimorsi jiżdiedu. Għax il-bniedem waħdu jifhem li l-ħtija għandha marbut magħha ċertu ħlas, li llum jew għada jrid bilfors jitħallas.

L-arloġġ tal-mażżri mdendel f'nofs il-kuritur instama' jdoqq nofsillejl. Dawk it-tnax il-tokk fil-ħemda ta' dak il-lejl donnhom ħasdu lis-Sur Boris. Huwa bħal inħasad sewwa, għorok tnejn għajnejh, ġibed nifs qawwi, ġabar ir-ritratti u refgħahom ... imbagħad b'geddum sa l-art inġabar f'kamartu biex jorqod.

Iżda x'jorqod jorqod! Il-maltemp ta' barra donnu ssieħeb ma' dak li kellu fih u t-tnejn flimkien ma ħallewhx jagħlaq għajn ma' għajn. Tqalleb, ħeba' rasu taħt il-kutri, nefaħ, qam bilqiegħda fuq soddtu, niżel fuq il-pultruna, għamel passejn... Insomma, ipprova jagħmel minn kollox biex inaddaf moħħu mill-ħsibijiet tqal li f'dak il-waqt kienu ħakmuwhulu. Iżda ma rnexxielux. It-tokki tal-arloġġ komplew iħabbru l-mixja tal-ħin kwarta wara kwarta; u hu kompla iżjed jinnervja. Fl-aħħar qatagħha li jidħol fis-sodda u joqgħod jistenna bħal ruħ fil-purgatorju li jidħol fis-saltna tal-ħolm ...

* * * *

Għalija kienet waħda mill-isbaħ ġranet ta' ħajti.

Il-kappella tas-sorijiet kienet qisha ġenna żgħira fl-art. Altar ċkejken imżejjen bi fjuri bojod ħalib kien donnu jixhed is-safa tagħna: l-erba' tfajliet li f'dik l-għodwa tar-Rebbiegħa konna sejrin inwegħdu mħabbitna u ħajjitna lil Mulej. Quddiemna, is-saċerdot u l-Madre Superjura, lesti biex ikunu xhieda tal-wegħdi tagħna. Warajna, żewġ fillieri tfal ta' etajiet u sessi differenti, kollha sfortunati minn ċkunithom jew għax iltiema, inkella għax twarbu minn dawk li kienu ġabuhom fid-dinja.

Il-funzjoni kienet waħda sempliċi, iżda ħelwa fl-istess ħin. Meta ntemmet, aħna, il-familjari tagħna u l-mistednin iltqajna fil-ġnien tal-kunvent għal riċeviment modest.

Fost il-mistednin kien hemm is-Sur Boris, benefattur kbir tal-orfanatrofju. Raġel żgħażugħ, gustus, karattru li jiġbdek u b'ilsien li jisraqlek qalbek. Dejjem bi dbissima ħelwa

tilgħab fuq xufftejh u mhux l-ewwel darba li qasam lil kulħadd bid-daħk biċ-ċajt tiegħu. It-tfal kienu jħobbuh; u bir-raġun, għax kull meta ġie għandna qatt ma ġie b'idejh vojta. Dan barra l-flus li kien iżerżaq lilna s-sorijiet biex jgħina nagħmlu l-ħajja ta' dawk it-tfal ferrieħa kemm jista' jkun.

Iż-żjajjar tas-Sur Boris kienu jkunu spissi u, kif wieħed jistenna, aħna s-sorijiet konna nagħmlu l-almu tagħna kollu biex nuruh l-apprezzament tagħna għal dak li kien qed jagħmel kemm magħna kif ukoll mat-tfal avdati f'idejna. Hawn forsi konna ninsew li, għalkemm konna wiegħdna ħajjitna 'l Alla, xorta waħda konna bqajna fraġli fejn jidħlu l-passjonijiet tagħna. Jiena waħda minnhom.

Bil-Malti għandna żewġ qwiel ta' min jagħtihom l-importanza li tixirqilhom. Dawn huma: "Il-ġarra ġejja u sejra fl-aħħar tinkiser" u "Min jittarraf jiġġarraf". Iżda jaħasra kultant kif nagħmew! X'seta' għandhom il-flus fuq il-karattru tagħna!

Ngħid is-sewwa, kont ili ninnota lis-Sur Boris jiffissa għajnejh fuqi b'mod partikolari. Għall-bidu bdejt immeri lili nnifsi u nċanfar lil għajnejja u lil moħħi. "Mhux raġel ta' hekk," ittantajt nikkonvinċi ruħi.

F'waqtiet oħra ġieli staqsejt lili nnifsi, "Imma kif dan il-bniedem, li jħobb daqstant lit-tfal, qatt ma wasal biex jiżżewweġ?" It-tweġiba ma dehritx tqila wisq. "Forsi kien għadu ma ltaqax mas-sieħba li jixtieq."

Kien x'kien is-sewwa dwaru, lili kien seraqli ħsiebijieti. Sikwit kont naħseb fih. Għajnejja kienu jduru fuqu kull darba li kien jiġi jżurna. Xi tbissima żejda kont intih ukoll. Imbagħad meta kont insib ruħi waħdi fil-kappella jew bejn l-erbgħa ħitan taċ-ċella tiegħi, it-tingis tal-kuxjenza kien iweġġgħani. Mhux l-ewwel darba li wegħidt lili nnifsi li ma nerġax naqa'; li nżomm soda aktar, li nrażżan għajnejja iżjed. Iżda l-wegħdiet tiegħi kienu jisfumaw ħelu ħelu hekk kif kont insib ruħi quddiemu. Għax kliemu kien iħollni. Fuq kollox, sħabi s-sorijiet ma kienux jibqgħu lura lanqas. Sa l-Madre kienet tkompli miegħu. U dan kont inħossu jserraħli l-kuxjenza meta din kienet taħbat tbeżbiżieli.

Fija nibtet bħal xitla li bdiet tinkwetani sewwa. Għax il-bniedem barra ruħu għandu ukoll ġismu, ġisem mimli ġibdiet u passjonijiet u gosti personali. Huwa minnu, li kull vokazzjoni ġġorr magħha grazzji speċjali, iżda b'danakollu, il-bniedem jibqa' dak li hu: għaġna ta' trab.

2. MHUX ESTENSJONI TA' MALTA

Adattat minn artiklu ta' John Busuttil f'*Illum* 20.8.15

Erba' kilometri ta' baħar jistgħu jagħmlu differenza kbira u dan esperjenzajtu jien stess f'dawn il-ħames snin li ilni ngħix Għawdex, fejn l-Għawdxin iqisuni bħala 'Għawdxi adottat'.

Ikun żball kbir jekk wieħed jaħseb li Għawdex – li hu mmexxi minn Gvern Malti, tperper fuqu l-istess bandiera u li fih tiġi mitkellma l-lingwa Maltija, anke jekk bi djalett qawwi – hu estensjoni ta' Malta. Għawdex hu uniku, b'kultura unika, b'mentalità unika u bi djalett uniku wkoll.

F'ħames snin tagħllimt ukoll li l-Għawdxin għandhom stil ta' ħajja differenti, u li hemm qasma kbira f'dik li hi edukazzjoni. Hemm dawk li ma tinteressahomx l-iskola u ma baqgħux jistudjaw u minflok għażlu li jintefgħu fuq xogħol manwali ta' biedja u bini, li kultant jrendilhom finanzi aktar minn dawk li għażlu l-ħajja akkademika. Imbagħad hemm oħrajn li huma ġenji fl-iskola – it-triq tan-nofs f'Għawdex kważi hi ineżistenti.

Hi gżira ta' kuntrasti, iżda fl-Għawdxin hemm ħaġa komuni li tagħmilhom uniċi. Huma nies li kapaċi b'għaqal kbir dak li jaqilgħu jgawduh sew, ikattruh u jagħmlu l-aħjar użu minnu. Minħabba dan jista' jkun li xi Maltin jaħsbu li huma 'qammelin'. Iżda meta tgħix magħhom tinduna li huma ferm il-bogħod minn qammelin. Huma biss nies bil-għaqal u mill-flus li jaqilgħu kapaċi jieħdu l-aħjar mingħajr ma jaħlu xejn. Għalihom għalxejn tixtri erba' qliezet

għax ikunu irħas, meta jkollok bżonn wieħed biss. Ma tidħaqx bihom kif ġib u laħaq. Għalhekk jippreferu qalziet wieħed ta' kwalità għolja milli erba' ta' kwalità baxxa. Imorru għal kwalità aktar milli għall-kwantita. Għaldaqstant huma nies li kapaċi jgawdu ħafna l-flus li jaqilgħu... iżda ftit li xejn jaqsmuhom ma' ħaddieħor. Din hi l-mentalità Għawdxija, għax il-kelma 'ħela' mhix fil-vokabularju tagħhom. L-għaqal fl-Għawdxi aktarx inbena minħabba li jrid ibati iżjed biex jasal fejn irid. L-opportunitajiet huma inqas minn dawk tal-Malti, għalhekk irid jistinka minn kmieni u dan iġegħlu jagħraf iżjed kemm trid taqla' fwiedek biex ikollok il-flus.

L-istudent Għawdxi jinqata' minn mal-ġenituri kmieni fil-ħajja biex imur Malta jkompli l-istudji tiegħu. Il-ġenituri jridu jaħsbu biex uliedhom ikollhom fejn joqgħodu meta jkunu jistudjaw Malta. Barra dan, wħud minnhom jitilfuhom għal kollox minn Għawdex meta l-istudent jew studenta Għawdxin jibdew jinnamraw mal-Maltin u jibqgħu jgħixu Malta. Ħafna Għawdxin jgħidulek, "Aħna nitilfu lill-uliedna kmieni wisq".

Għawdex joffri anke kultura unika li żgur għandha tiġbed lejn il-gżira tat-tliet għoljiet lil dak il-Malti li jixtieq iqatta' ftit jiem differenti mir-rutina ta' kuljum.

Għawdex joffri kampanja aktar selvaġġa, bi trejqiet li wieħed jista' jimxi fihom b'kumdità u bi trankwillità. Joffri kosta li dawk li jħobbu jimxu jistgħu iduru magħha kollha f'xenarju mill-aktar pittoresk. Joffri sewqan trankwill għax, minħabba li l-volum tal-karozzi mqabbel mal-kobor tal-gżira hu inqas minn dak ta' Malta, il-problemi tat-traffiku f'Għawdex ma jeżistux. Joffri wkoll trasport pubbliku perfett u fil-ħin, kif ukoll trasport bil-vapur miċ-Ċirkewwa sal-Imġarr erba' u għoxrin siegħa kuljum għal sebgħat ijjiem fil-ġimgħa.

Ħafna Maltin huma tal-idea li l-*wardens* f'Għawdex ikunu pronti biex iwaħħlu ċ-ċitazzjonijiet lit-turisti Maltin, iżda din hi idea żbaljata. Il-*wardens* iwaħħlu ċ-ċitazzjonijiet lill-Għawdxin ukoll

- jistaħbew f'kantunieri ta' kuljum għas-sewwieqa Għawdxin ukoll. Jiġifieri r-riforma fil-*wardens* li suppost hi mwegħda lill-poplu Malti hemm bżonnha ankè f'Għawdex.

Min ifittex divertiment stil ta' Paceville jaqbillu jibqa' Malta. Il-ħajja f'Għawdex hi differenti minn ta' Malta, speċjalment bil-lejl. Fix-xitwa l-ħruġ u divertiment filgħaxija tista' tgħid li ma jeżistix, imma fis-sajf differenti. Tista' tiltaqa' mal-Għawdxin f'bars ċkejknin fil-villaġġi inkella fil-*wine bars* li qed jinbtu minn żmien għal żmien. Ir-ristoranti b'ikel tradizzjonali Għawdxi u bil-ħut huma fost l-aktar imfittxija, għax il-ħut ikun frisk u l-ikel normalment ikun magħmul minn ingredjenti naturali u ta' Għawdex. L-ikel fir-ristoranti Għawdxin hu aktar ġenwin u irħas. Anke l-pizzeriji li hemm madwar Għawdex għandhom prezzijiet irħas. F'Għawdex hemm ukoll 'pizza' b'differenza li ssibha f'Għawdex biss, il-ftira Għawdxija mimlija bil-ġbejniet tan-nagħaġ.

Il-ġbejniet, iż-żejt u l-inbid Għawdxi għandhom togħma differenti minn ta' Malta għax il-gżira ta' Għawdex hi esposta aktar għar-riħ u għandha iżjed kampanja fejn jirgħu n-nagħaġ, li kultant għadek tarahom jirgħu bir-raħħâl isejħilhom u bil-kelb idur magħhom, u t-temperatura hi grad inqas minn Malta, aktar kiesħa fix-xitwa u aktar friska fis-sajf.

L-akkomodazjoni f'Għawdex hi differenti minn kważi l-gżejjer kollha fil-Mediterran. Hemm biss seba' lukandi. Il-Maltin f'Għawdex aktarx ifittxu l-appartamenti tal-kiri u l-*farmhouses*, li wħud minnhom aktar huma djar antiki li ġew mibdula u hemm anke oħrajn li nbnew ġodda. Dan il-fenomenu li ssibu f'Għawdex donnu hu l-aktar li jiġbed iż-żgħażagħ lejn Għawdex, il-*farmhouses* li fihom jitilgħu gruppi ta' żgħażagħ iqattgħu xi ftit jiem, u anke ljieli, jiddevertu, jixorbu, jieklu u jiffriskaw fil-*pool*, b'xi ftit storbju għal min jgħejx fil-qrib. Dan l-istil ta' ħajja mhux liż-żgħażagħ biss jiġbed, iżda anke gruppi ta' ħbieb ta' mezz'età li jixtiequ imorru ftit lura fiż-żmien li jkun beda għaddej ġmielu minn fuqhom.

L-Għawdxin iħobbu jirreklamaw il-gżira tagħhom għat-turiżmu reliġjuż, għalkemm jien ftit li xejn nara differenza mit-turiżmu reliġjuż li toffri Malta. Il-knejjes Għawdxin huma iżgħar mill-Maltin, u ta' Malta jaf għandhom xi ftit aktar rikkezzi wkoll. Jekk l-Għawdxin għandhom lil Ta' Pinu tiġbed il-pellegrini, f'Malta hemm bħar-Redentur, il-Girgenti u oħrajn, li wkoll jiġbdu eluf ta' pellegrini. Forsi d-differenza hi li nhar ta' Ħadd l-Għawdxin jilbsu l-aħjar ħwejjeġ biex imorru l-quddiesa u hemm aktar min għalih l-ewwel prijorità għal uliedu tibqa' d-duttrina.

Fir-referenda li saru f'Għawdex ir-riżultati dejjem kienu differenti mir-riżultati f'Malta, u fil-fatt pereżempju li kien għall-Għawdxin id-divorzju m'għaddhiex.

U dan kollu juri li Għawdex mhux estensjoni ta' Malta, iżda gżira unika, b'poplu uniku u b'mentalità u kultura uniċi. Li nista' ngħid hu li meta tidra' l-ħajja Għawdxija diffiċli ħafna li tgħix band'oħra.

3. IL-MEJDA TAL-MOGĦDIJA

Adattata minn "Il-Mejda tal-Mogħdija" ta' Pierre J. Mejlak

Iddeċieda li jħallieha barra fit-triq. Xi proxxmu jaħsibha tajba u jiġborha. Ġieli kien ra, fi triqtu lejn id-dar filgħaxijiet, xi biċċa għamara mħollija f'kantuniera. Sa filgħodu kienet tkun telqet. Tefa' fuqu kowt irqieq, niżel isfel u ħareġ barra biex ipoġġi l-mejda mal-ħajt. Iżda kif xiref barra bil-mejda, jilmaħ lill-ġar ta' taħtu qed jipparkja, b'galbu, il-Fiat Panda, u sellimlu. X'seta' jagħmel? Jekk jerġa' jidħol ġewwa kien jaqtgħu ta' miġnun. Min joħroġ barra, fid-disa' ta' bil-lejl il-Ħadd filgħaxija, b'mejda tal-mogħdija biex mbagħad jerġa' jidħol biha? U ovvja li mhux se jħalliha mserħa mal-ħajt ladarba kien rah il-ġar. F'tebqa t'għajn qatagħha li jimxi bil-mejda sa tarf it-triq u, fil-kwiet tat-tarf, iħalliha hemm. Sellem lill-ġar, li kien għadu qed jidritta l-karozza, u telaq b'pass mgħaġġel, bħallikieku taħt abtu, minflok mejda, kellu ktieb.

Mexa l-kumplament tat-triq, dar il-kantuniera, niżel ftit metri tul Rue de la Source u ma' ħajt li fih ma kienx hemm twieqi jew bibien serraħ il-mejda. U kien se jdur, qishu ma ġara xejn, lura lejn id-dar, meta rrejalizza li eżatt quddiemu kien hemm almenu għaxar appartamenti mixgħawlin u ċ-ċans li kien hemm xi ħadd iħares minn wara purtiera minnhom kien kbir. Forsi dan ix-xi ħadd kien ħa jeħodlu ritratt jew jiġbidlu biċċa *video* bil-*mobile* u jurih lill-pulizija. Fassal pjan malajr – jinżel għarkubbtejh jaqfel il-lazz u b'dik il-mossa juri r-raġuni għala kien serraħ il-mejda mal-ħajt. Iżda ma damx ma ntebaħ li lazz x'jaqfel ma kellux għax kien ħareġ kif kien – bil-qalziet tal-piġama u bil-papoċċ tas-sodda li kien jilbes biss fid-dar. Qam, qabad il-mejda u kompla nieżel mat-triq, fid-direzjoni tal-għadira – fejn kien hemm skipp kbir fejn wieħed seta' jarmi l-fliexken tal-ħġieġ. Kellhom ħabta jmorru kull tant ġimgħat meta martu kienet għada f'sikkitha, u jbattlu basket jew tnejn. Il-mejda seta' faċilment iħalliha hemm.

Iżda ħdejn l-iskipp il-karozzi kienu għaddejjin waħda għal waħda u ma riedx għad-dinja li waħda minnhom tinzerta tal-pulizija. X'jaqbad jagħmel? Raġel iswed, m'ogħla hawn u liebes ġakketta ħoxna, għaddha minn ħdejh u xengel rasu bi tbissima. Mhux it-tbissima li titbissem għax tkun twelidt orrajt. Iżda t-tbissima li titbissem lil xwejjaħ miġnun li ma jkunx jaf li ħareġ mid-dar bil-mejda tal-mogħdija taħt abtu. Għaddielu minn moħħu li jdur u jaqsamielu fuq rasu u jħallihom it-tnejn hemm, ħdejn l-iskipp, iżda l-ħsieb kien fjakk u miet fuq ommu. Issikka l-mejda taħt driegħu u kompla miexi lejn l-għadira. Daqt naslu, qal lill-mejda.

Kien nesa l-aħħar darba li mexa ma' martu b'dak il-mod u iżjed ma qorob lejn l-għadira iżjed ħass l-affinita mal-mejda tikber. Siegħa qabel, wara li tmejjlet għal fuqu f'nofs mogħdija bil-ħadida tikwilu idu, kien stkerraħha. Żlugata u mserrħa ċċassata mal-ħajt kienet fakkritu f'martu. U martu kienet telqet. Mela, f'ġieħ il-konsistenza, il-mejda kien jeħtieġ titlaq ukoll. Iżda issa, magħfusha miegħu beżgħana, xi ftit tas-simpatija lejn il-mejda kien beda jħoss. Mhux biss kienet muġugħa – b'riġel maqlugħ minn postu – iżda kienet fi triqitha għall-abbandun

finali. Immaġinah qisu raġel dieħel għand veterinarju b'kelb li kien żammlu kumpanija tul ħajtu kollha u li issa kien wasal il-mument li, għal xi raġuni, jeħles minnu.

Kien se jaqbeż il-gradilja l-baxxa li kien hemm madwar l-għadira u kien se jwaddab, b'kemm saħħa seta' jsib, il-mejda fl-ilma. Jekk tegħreq tajjeb, jekk le kien se jevita dawk in-naħat biex lejn il-mejda ma jerġa' jħares qatt. Mexa mal-gradilja biex isib dik il-parti l-iżjed baxxa li ġieli innota fil-mixjiet li kien jimxi ma' martu nhar ta' Ħadd filgħodu wara li jixtru l-gazzetti, il-fjuri u l-ħobż, meta kelb qed imexmex xi ħaġa fid-dlam ħażdu b'nebħa aggressiva li ma stenniehix. U tant inħasad li dar f'daqqa, qisu attur qed jiskapula tir, u ta daqqa ta' mejda tal-mogħdija lill-bieba ta' karozza pparkjatha warajh. L-alarm tal-karozza xegħel minnufih u beda jidwi. Il-ħoss fixlu. Ħass paniku stramb jiġri ġo fih, qisu kien għadu kemm seraq bank u kien jeħtieġlu jistaħba qabel jaqbduh. Ġuvni twil u rqieq, li kien qed jiġri madwar l-għadira, ħabat ġo fih u sakemm ħeles minnu ħarislu b'rabja u, b'nifsu maqtugħ u b'ritmu mħarbat, bagħatu jixxejjer. Ix-xwejjaħ skuża ruħu bla tlaqlieq, u bil-mejda issa mhux iżjed taħt abtu iżda f'idejh it-tnejn – qisha Kristu f'idejn id-Duluri – qasam it-triq u qatagħha li jagħmel iċ-ċirku sħiħ lura lejn id-dar, bit-tama' li fit-tieni nofs taċ-ċirku jsib post mudlam fejn jerħi l-mejda.

Ix-xita, kif tibda f'beltu, bdiet bla wisq twissijiet u sakemm dar il-kantuniera u ħeles mill-ħoss aggressiv tal-alarm, kienet nieżla qawwija. B'rasu mxarba beda jiġri ma' ġismu ksieħ fin. U kien f'dan il-mument li beda jxomm riħa qawwija miexja miegħu. Ħares lura. Ma kien hemm ħadd. Quddiemu l-anqas. Waqaf biex jara jekk ir-riħa kienitx se tieqaf miegħu. U meta ntebaħ li kienet wafqet tistennieh, baxxa rasu u rrealiżża li l-papoċċ tas-sodda mhux biss kien imxarrab bix-xita, iżda kellu fil-qiegħ tiegħu kisja ġmiela ta' ħmieġ ta' kelb. Bil-fixla tal-kelb, tal-alarm u tal-ġerrej, kien rifes il-ħmieġ. Probabli tal-istess kelb ikrah li kien għamel għalih.

Ipprova jidlek il-ħmieġ max-xifer tal-bankina, iżda kull darba kien qed jispiċċa ħafi bil-papoċċ tas-sodda mitfugħ rasu l-isfel ma' l-art. Mexa ftit metri biex ibill il-papoċċ fi ftit ilma miġbur fil-vojt li ħallew żewġ briksiet maqlugħa minn fuq il-bankina, u waqt li kien qed ibillu osserva, fuq in-naħa l-oħra tat-triq, dar qed titwaqqgħa ftit ftit biex, ħaseb hu, minflokha jitla' bini ieħor. U bil-madum aħdar tal-banju tad-dar l-antika issa jidher mit-triq, ħaseb f'kemm nies kienu nħaslu hemm fuq u kemm hi stramba li post li għal tant snin inżamm dejjem magħluq issa kien spiċċa espost b'dak il-mod goff. Imbagħad ħaseb f'martu. Tgħid lill-martu kienu se jgħinuha tieħu banju kif kien jgħinha tieħu hu jew se jħalluha weħidha tipprova ssib tarf, qabel tintebaħ li mpossibbli? U kienu se jatuha banju sħun jew biex ma ddewwimhomx kienu se jġiegħluha tħoss il-bard? Forsi kienet l-intenzjoni tagħhom li jħalluha tmut bil-mod il-mod. Żgur li kien hemm xjuħ oħra li xtaqu jidħlu f'dik id-dar. L-ebda ristorant ma jrid li min jidħol fis-sitta jibqa' mkaħħal sa nofsillejl. U jekk tmut, ma kienx se jħoss għall-bqijja ta' jiemu t-toqol tal-ħtija li ħalla lil martu tagħmel l-aħħar nitfa ta' vjaġġ twil mitlufa weħidha? Messu żammha d-dar. Messu lit-tabib ma qallu xejn bl-istorja li riedet tmur f'dar nannuha dakinhar li sabha tipprova tiftaħ il-bieb f'nofs ta' lejl. Forsi kien imwerwer. Forsi meta mbuttatu fuq il-mejda tal-mogħdija ħass li kienet inqasmet il-fruntiera bejn il-limiti tal-paċenzja u tal-inaċċettabli. Dik hi, ħaseb. Qatt f'ħajtu ma kien imbuttah ħadd x'imkien. U ried juriha li ma kienx se jittollera min jimbuttah. Iżda b'għajnejh fuq il-madum irrigat aħdar tad-dar li kienet qegħda titwaqqa', ħaseb li messu żammha miegħu. Kemm kien qasam linji u hi ma qalet xejn. Messu żammha. Almenu, f'dawk il-mumenti ta' luċidita – rari kemm kienu se jkunu rari – kienet se ssib lilha nfisha f'darha, imdawwra bi ħwejjiġha, b'raġel li ħabbet u li ħabbha, bir-riħa tal-butir maħlul fuq il-ħobż mixwi u t-tè bil-ħalib. U mhux f'dik il-kamra bla ruħ u kulur, fejn issa kien imur iżurha bit-tama li tagħrfu.